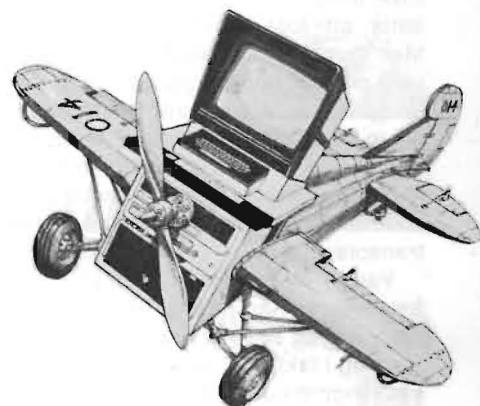

Ledning av flygstridskrafter i krig

☆☆ När detta skrivs pågår just utvärdering av datorutrustning för C E1:s stab. Detta är första steget i en utveckling som syftar till att göra stabstjänsten i krig effektivare. Först vid E1, sedan förhoppningsvis även vid sektorstaberna. ☆ ☆ ÖB säger i sina anvisningar för informationssystemutveckling från sommaren 1975: "Datorstödda informationssystem skall utvecklas för såväl operativ/taktisk ledning som för ledning av förbandsproduktionen. Systemutveckling och uppbyggnad av datakraft skall ske utifrån de krav verksamheten i krig ställer". ☆ ☆ ☆

Datorstödd i krigsstabstjänsten

U tveckling av system för förbandsproduktionen har pågått i flera år. I och med anskaffning av datorutrustning för E1:s stab inträder ett nytt moment. Vi har sedan länge haft hjälp av datorer i stridsledningstjänsten och i flygplan. Men i stabstjänsten vid våra krigsförband har man helt litat till manuella metoder. Avancerad teknik tas till hjälp för att förbättra de taktiska ledningssystemen.

Säkert är det många som ställer frågan: Behövs nu detta verkligen? Kostar det inte för mycket? Kan man inte med enklare "rationaliseringsmetoder" få den effektivisering av krigsstabstjänsten som ändå anses nödvändig? Tex bara genom såväl bättre rapportering som bättre presentation?

Man kan emellertid påvisa stora vinster med datorstödd informationsbehandling, bl a i form av ökad snabbhet, bättre och samtidig presentation och därmed ett totalt sett bättre beslutsunderlag. Men jag avstår från att här närmare precisera vinsterna. Detta därför att det ytterst beror på vad användarna anser sig behöva, ställt i relation till kostnaderna. Värdet av ett förbättrat informationssystem måste också från CFV:s synpunkt vägas mot andra kostsamma förbättringar, tex underrättelse-tjänst eller vapensystem. Utveckling av datorstödda informationssystem går därför ut på att steg för steg söka klarlägga möjliga förbättringar. Arbetet sker i projektform.

I nom E1 har projektet KOS/E 1¹⁾ lämnat ett systemförslag som av C E1 insänts till CFV. Efter sedvanlig stabs- och förvaltningsmässig handläggning av förslaget har CFV nu beslutat om anskaffning – genom förhyrning eller köp – av datorutrustning för utveckling i ett första steg. Systemet blir ett pilotsystem för taktisk ledning, från vilket man kan vidareutveckla verksamheten. Det torde få betydelse inte bara för övrig systemutveckling inom flygvapnet, utan även för de övriga försvarsgrenarna.

Projektledaren för KOS/E 1, överstelöjtnant Jufors, kommer i en senare artikel att närmare berätta om projektet och den planerade fortsatta verksamheten. Så kommer också att ske av överste Brämning vid F10 betr projektet KOS/Sektor, som utvärderar sektorchefernas och sektorstabernas behov av förbättringar av besluts- och informationssystemen. – I denna förberedande artikel skall endast tas upp några allmänna frågor i samband med utvecklingsarbetet.

E n bra bild av frågeställningarna får den som är en smula insatt i C E1:s resp sektorchefernas nuvarande ledningssystem. I

1) KOS står för KrigsOrgSystem, dvs informationssystem för krigsorganisationens staber och förband.

E1-projektet har systemutvecklingspersonalen haft fördelen att arbeta inom en staborganisation med en väl utarbetad stabsmetodik, en väl uppdaterad stabsinstruktion (BES-TA) och fast utformade utbildnings- och övningsrutiner för staben. Detta idealförhållande är tyvärr inte rådande på sektorledningssidan. Bortsett från att det finns två typer av staber har avsaknaden av stabsinstruktion för flygvapnet lett till olikheter sektor- och milovis i sättet att arbeta.

I direktiven till projektet KOS/Sektor angav CFV, att man skulle använda sig av en metodik, som utvecklats vid institutionen för informationsbehandling vid Stockholms universitet/KTH, i det sk ISAC-projektet (Information Systems work and Analysis of Changes). Grundtanken är, att användarna själva tillsammans med systemerna gör en stor del av det inledande arbetet med analys av verksamheten. Arbetet fortsätter sedan med studier och precisering av informationsbehoven för den enhet eller funktion där ärenden handläggs, beslutsunderlag tas fram eller beslut fattas.

I samband med att projektarbetet för KOS/Sektor startade hade man också fördelen av att Sveriges Standardiseringskommission nyss hade utgivit sina "Riktlinjer för administrativ systemutveckling". Grundtanken i boken är att gå steg för steg i utvecklingsarbetet med noggranna delmål, värderingar och dokumentation för varje etapp.

Jag har velat beröra dessa systemutvecklingstermer, därför att sättet att arbeta är ganska nytt. Den stöder sig på erfarenheter – och misslyckanden – från tidigare typer av systemutveckling i hela samhället. Ofta har det väl varit så, att man tillkallat en konsult utifrån som satts att lösa företagets problem. Men hur skickliga systemerarna än varit och hur noggranna intervjuer de än gjort, har de ändå inte kunnat leva sig in i företagets innersta. Resultatet, när sedan ett nytt datorsystem införts, har någon gång t o m lett till en utstötningsprocess, som vid en hjärttransplantation.

Vad vi nu istället gör, är att med användarna hårt engagerade utveckla systemet så att säga inifrån, steg för steg i takt med behov, teknisk utveckling, organisatorisk och personell utveckling, datamognad o s v. Och naturligtvis medelstillgång.

Jag vet att det finns några som tycker att detta går alldeles för långsamt: vår stabsmetodik är föråldrad. Se på SJ, flygbolagen, bankerna. På några år har de infört avancerade tekniska system som betjänar allmänheten. Kan inte vi göra något lika snabbt, men enkelt? Tex bara genom att förbättra presentationssystemet. Jovisst, kan vi det. Men all erfarenhet talar för att man aldrig skall ersätta dåliga manuella system med

datorsystem. Även enkla system blir säkert också kostsamma. Kanske får vi då sitta där "med skägget i brevlådan" till framemot år 2000. Utvecklingsmöjligheterna blir begränsade. Erfarenheterna utomlands (närmast Västtyskland och USA) talar för att se över **hela** ledningssystemet, uppifrån och ner och nerifrån och upp. Men att gå försiktigt fram. I västtyska flygvapnet har man i flera år haft två system på försök, som i mångt och mycket liknar våra tänkta KOS-system: DISTEL och EIFEL. Först nu är man färdig med ett "koncept" för slutligt införande med början 1979.

Låt oss därför vänta på den Brämingska utredningen. Denna har nyligen fastlagt informationsbehoven för de olika verksamhetsgrenarna. Vad som nu pågår är en undersökning av hur denna information skall behandlas, manuellt eller med teknik. I höst är C F10 beredd att i form av ett systemförslag ge CFV underlag för vidare beslut.

Till slut några allmänna punkter som ligger i botten i pågående systemarbete:

- Utvecklingen pekar mot färre, större sektorer och därmed ett utökat luftoperativt ansvar för sektorcheferna samt, tycker jag, även intressantare uppgifter än hittills.
- Utvecklingen tekniskt sett går mot decentraliserad datakraft och

mindre datorer med prioritering av krigsuppgifterna.

- Teknologins framfart är alltjämt vulkanliknande. Detta kommer att göra det svårt att hålla samma modernitet när en utbyggnad måste sträckas ut över en lång tidsperiod.
- Kostnaderna för maskinvaran förutspås komma att reduceras väsentligt. Mycket tyder dock på att systemutvecklingskostnaderna i stället relativt sett kommer att öka.
- Systemen skall tjäna stabsofficerarna vid våra krigsstaber, av vilka dock en förhållandevis stor del gör helt andra jobb i sin dagliga fredsgärning. Detta ställer stora krav på rätt avvägning mellan avancerad programvara och möjlig utbildning av den krigsplacerade personalen. Jag tror på en i framtiden ökad koppling mellan vapensystemen och dessas taktiska ledningssystem. Logiskt sett bör också kraven på ledningssystemets effektivitet öka om vapensystemen undergår en kvalitativ eller kvantitativ minskning. ■

Gerdt Stangenberg

PS. För den som är intresserad, studera gärna "Datamakt" av Kerstin Anér och "Das Militärische Führungssystem" av Wust/Himburg. (Harald Wust är flygvapengeneral och har efterträtt amiral Zimmerman som 6. Generalinspektör (mot-svarande ÖBi Bundeswehr).

